

การดำเนินคดีแพ่งของผู้เสียหายจำนวนมากตามกฎหมายของ
ต่างประเทศกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

ในการพิจารณาคดีในแต่ละประเทศต่างก็มีวิธีพิจารณาคดีของตนเอง โดยเฉพาะ ทั้งนี้ แต่ละประเทศต่างก็เลือกวิธีพิจารณาคดีที่เห็นว่าเป็นการประสิทธิประสาทความยุติธรรมให้แก่คู่กรณี อย่างแท้จริง ปัจจุบันในเหตุการณ์อันเดียวกันอาจมีผู้เสียหายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายทำให้ต้องมี การฟ้องคดีหลายคดีจากเหตุการณ์เดียวกัน การแก้ไขปัญหาก็อาจทำได้โดยการจัดการที่ต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำซ้อน เช่น คู่ความร่วมมือ การร้องสอด การรวมการพิจารณา ซึ่งมาตรฐาน การต่างๆ ดังกล่าวก็ได้มีอยู่แล้วในหลักกฎหมายไทย แต่หลักดังกล่าวก็มีข้อจำกัดในตัวเอง ดังได้ กล่าวมาแล้วในบทก่อน การที่รัฐพยายามแก้ไขข้อขัดข้องของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดย การออกกฎหมายพิเศษต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราช บัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ก็ตาม แต่ก็ยังไม่อาจแก้ไขข้อขัดข้องที่มีอยู่ได้ ซึ่งข้อขัดข้องเหล่านี้ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้มีการดำเนินคดีแบบพิเศษที่เรียกว่า การ ดำเนินคดีแบบ Class Action และในบทนี้จะกล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินคดีแบบ Class Action และการนำวิธีการดำเนินคดีแบบ Class Action เข้ามาใช้แก้ไขข้อขัดข้องของกฎ หมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทยในด้านการเริ่มเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของผู้เสียหาย การป้อง กันผลประโยชน์ของผู้เสียหายคนอื่นๆ และผลของคำพิพากษา

¹ โปรดดูรายละเอียดข้อขัดข้องของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในกรณีที่ผู้เสียหาย จำนวนมากที่หน้า 26-47 ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

4.1. การดำเนินคดีแบบ Class Action

หลักกฎหมายว่าด้วย "Class Action" มีบ่อเกิดในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งถือเป็นหลักกฎหมายมหาชนเกี่ยวกับการพิจารณาคดีแพ่งที่คู่ความแต่ละฝ่ายมีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก ซึ่งตามหลักกฎหมายมหาชนถือว่ารัฐมีฐานะสูงกว่าเอกชนเพราะรัฐเป็นที่รวมของเอกชนทั้งหลายเป็นสังคมและเป็นผู้กระทำการกิจกรรมต่างๆ เพื่อสาธารณชน² รัฐจึงมีหน้าที่คุ้มครองประโยชน์ของสาธารณชนในกรณีที่รัฐเห็นว่าการดำเนินคดีแพ่งของบุคคลใดเป็นการรบกวนต่อความสงบสุขของส่วนรวม รัฐก็มีอำนาจที่จะเข้าแทรกแซงสิทธิส่วนบุคคลในการฟ้องคดีได้

การเข้าแทรกแซงสิทธิในการฟ้องคดีโดยรัฐนี้ได้รับการรับรองโดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ประกาศเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 1948 ข้อ 7 "ทุกคนเสมอภาคกันทางกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติ.." ประกอบกับข้อ 22 "ทุกคนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมมีสิทธิในความมั่นคงทางสังคมและมีสิทธิในการบรรลุถึงสิทธิทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางวัฒนธรรม อันจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเกียรติศักดิ์ของตน ..." ³ การเข้าแทรกแซงการฟ้องคดีของปัจเจกชน โดยรัฐเป็นไปในลักษณะการจัดให้มีการฟ้องคดีเป็นกลุ่มในกรณีที่เห็นว่าถ้าให้มีการแยกฟ้องกันเองแล้วจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ที่ถูกฟ้อง หรือผู้ฟ้องคดีเองก็ตาม ไม่ว่าจะเกิดความเสียหายทางด้านชื่อเสียง เศรษฐกิจ นอกจากนั้นยังเป็นการเปิดโอกาสให้คู่กรณีได้มีโอกาสไกล่เกลี่ยกันได้โดยสันติวิธี ทั้งนี้โดยมีแนวความคิดเบื้องต้นคือ การให้บุคคลหนึ่ง

² กุลพล พลวัน, คำบรรยายกฎหมายมหาชน หน่วยที่ 8-15 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534), หน้า 615.

³ วิษณุ เครืองาม, คำบรรยายกฎหมายมหาชน หน่วยที่ 1-7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534), หน้า 34

สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาในฐานะส่วนตัว และในฐานะตัวแทนของผู้อื่น⁴ ที่มีผลประโยชน์ร่วมกันได้ เพื่อที่ศาลจะได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งไปในครั้งเดียวกันเป็นการก่อให้เกิดความสะดวกแก่คู่ความทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเดียวกันกฎหมายก็เข้ามาคุ้มครองปกป้องผลประโยชน์ของผู้เสียหายคนอื่นๆ ที่ได้รับความเสียหายจากมูลเหตุแห่งคดีเดียวกันและมีได้เข้ามาในคดี

ความหมายของ "Class Action" ตาม Black's Law Dictionary 5th. ed, 1979.

"Class Action means one who stands in place of, and represents the interest of, another. A person who oversees the legal affairs of another"

ผู้เขียนแปลความว่า Class Action หมายถึง บุคคลผู้กระทำการแทน และเพื่อประโยชน์ของบุคคลอีกคนหนึ่ง บุคคลผู้ดูแลการดำเนินการใดๆ ทางกฎหมายของบุคคลอีกคนหนึ่ง

* เมื่อวิเคราะห์ประวัติศาสตร์กฎหมายแล้วพบว่า การดำเนินคดีแบบ Class Action นั้น มีวิวัฒนาการประยุกต์มาจากหลักยุติธรรม (equity)⁵ เพื่อที่จะใช้กับการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีที่มีจำนวนผู้ที่มีส่วนได้เสียที่เป็นมูลเหตุแห่งการฟ้องคดีมีจำนวนมาก เพราะการที่จะเข้ามา

⁴ Richard H. Field, Benjamin Kaplan and Kevin M. Clermont, Material for a Basic Course in Civil Procedure, (New York: The Foundation Press, 1990), p.213

⁵ Milton D. Green, Basic Civil Procedure, (New York: The Foundation Press, 1972), p.80.

เป็นคู่ความร่วมมือเพื่อเข้ามาดำเนินกระบวนการพิจารณาตัดสินพร้อมกันนั้น เป็นสิ่งที่ไม่สามารถปฏิบัติได้⁶ โดยสะดวก เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการซ้ำซ้อนในการฟ้องคดี เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลา และเป็นการให้ได้มาซึ่งการชี้ขาดตัดสินซึ่งมีผลผูกพันร่วมกันและเป็นการขจัดปัญหาที่อาจเกิดแก่ผู้เสียหายคนอื่นๆ ที่แยกฟ้องเป็นคดีต่างหากโดยอาจจะมีเหตุเนื่องมาจากข้อจำกัดในเรื่องเขตอำนาจศาล หรือเพราะเหตุบุคคลเหล่านั้นไม่ทราบถึงสิทธิที่ตนมีอยู่ นอกจากนี้การดำเนินคดีแบบ Class Action นั้นยังมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะรวบรวมผู้มีข้อเรียกร้องรายย่อยเพื่อให้สามารถที่จะยื่นข้อเรียกร้องของตนเข้ามาในศาลได้

ในการดำเนินคดีแบบ Class Action นั้น ผู้ที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อดำเนินคดีได้จะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียร่วมกัน แต่การเป็นผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันนั้นคำว่า "ผู้มีส่วนได้เสียร่วมกัน" (common interest) ในที่นี้มิได้เป็นผู้ที่มิได้เป็นผู้ที่มิได้ที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกันหรือเป็นเจ้าของหรือลูกหนี้ร่วม แต่เป็นการที่คนกลุ่มหนึ่งมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากการที่ตนถูกโต้แย้งสิทธิในความเสียหายที่เกิดจากการกระทำเดียวกัน⁷ ก็ควรที่จะฟ้องคดีเข้ามาด้วยกัน เพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาและตัดสินคดีไปในคราวเดียวกัน โดยการใช้อธิพิจารณาความแห่งพิเศษ

เมื่อผู้เสียหายต่างมีจุดมุ่งหมายเดียวกันและมีความยินยอมให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นผู้แทนในการฟ้องคดีและยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากความยินยอมนั้นแล้วการที่จะมีผู้แทนในการฟ้องคดี

⁶ Carrington D. Paul and Babecok Allen Barbara, Civil Procedure (USA:Little, Brown & Company, 1979), p. 1174.

⁷ Richard H. Field, Benjamin Kaplan and Kevin M Clermont, Meterial for a Basic Course in Civil Procedure, p.213

ยอมเป็นไปได้โดยที่มีได้ขัดต่อหลักความยุติธรรมแต่อย่างใด^๘ อีกทั้งการดำเนินคดีแบบ Class Action ในบางกรณียังเป็นการช่วยให้กฎหมายสารบัญญัติสามารถบังคับได้ตามวัตถุประสงค์ของการร่างกฎหมายแต่ละฉบับอีกด้วย^๙ มีผู้กล่าวว่ากรณีที่ให้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาประเภทนี้เป็นการกำหนดขึ้นเป็นพิเศษเพื่อให้เกิดความสะดวกและประหยัดค่าใช้จ่ายเพราะในประเทศสหรัฐอเมริกายอมให้มีการคิดค่าธรรมเนียมทนายความจากผลของคำพิพากษาในคดีเมื่อศาลมีคำพิพากษาตัดสินคดีแล้ว

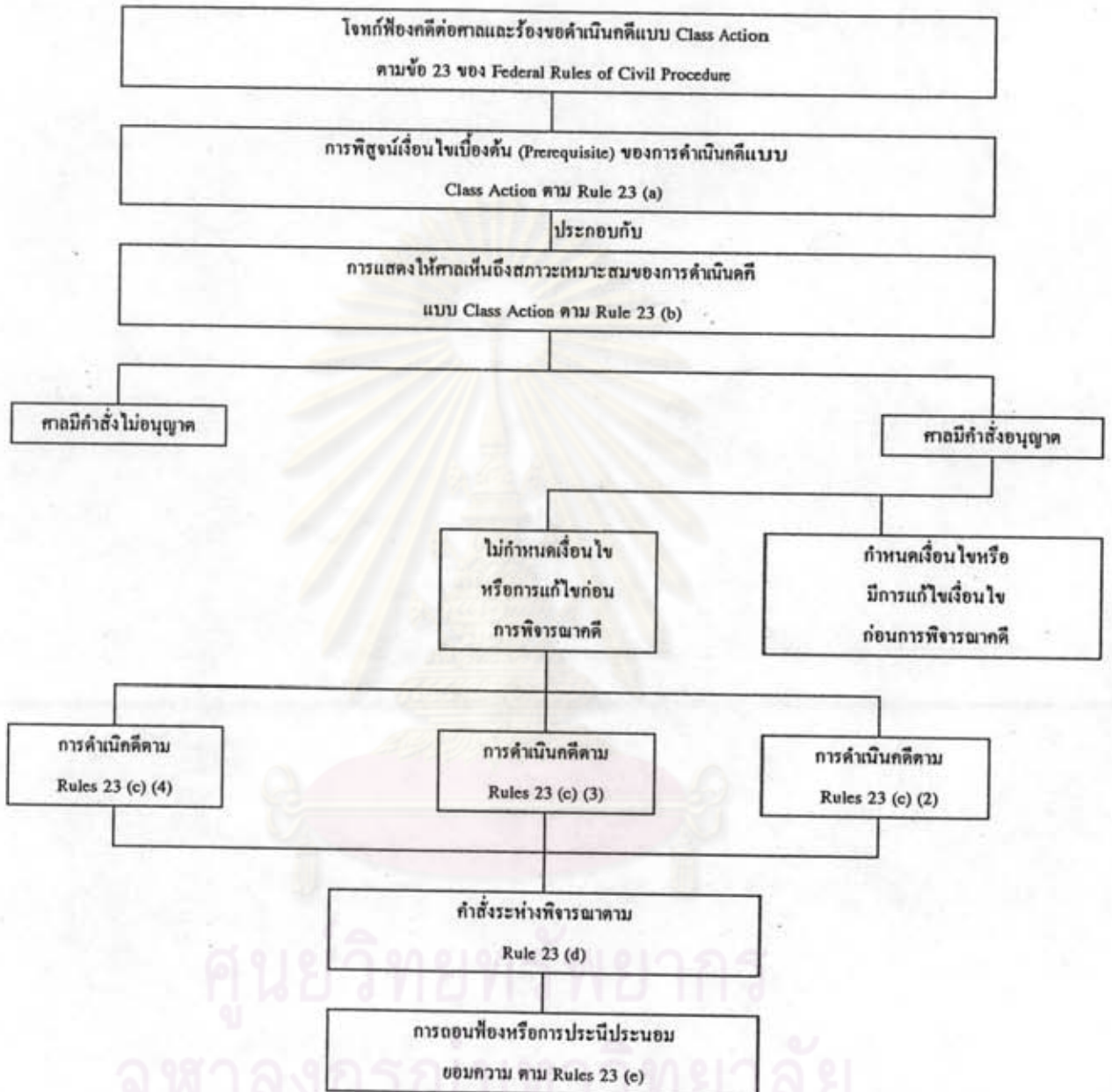
จึงเห็นได้ว่าการดำเนินคดีแบบ Class Action เกิดขึ้นจากแนวทางปฏิบัติของสังคมที่มีวัตถุประสงค์พิเศษในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีบางประเภทเพื่อดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมเป็นหลักใหญ่ ต่อไปในวิทยานิพนธ์นี้จะชี้ให้เห็นถึงการดำเนินคดีตามหลัก Class Action ของประเทศสหรัฐอเมริกา

บทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้กับกรณี Class Action ในปัจจุบันนั้นกำหนดไว้ใน Federal Rules of Civil Procedure ซึ่งเป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศสหรัฐอเมริกา คดีจะถือว่าเป็น Class Action ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ในข้อ 23(a) ของ Federal Rule of Civil Procedure ดังนี้

^๘ "Developments in the Law Class Action", Haverd Law Review Vol189:

^๙ Ibid, p. 1353

แผนภูมิการดำเนินคดีแบบ Class Action

"Rule 23 (a) เงื่อนไขเบื้องต้น (Prerequisite) ของการดำเนินคดีแบบ Class Action- บุคคลหนึ่งหรือมากกว่าอาจฟ้องหรือถูกฟ้องเหมือนเช่นคู่ความผู้แทนในคดีในนามของสมาชิกในกลุ่มทั้งหมดได้ ถ้า

- (1) สมาชิกของกลุ่มมีจำนวนมาก (numerous) และการที่สมาชิกของกลุ่มจะเข้ามาด้วยกันในคดีนั้นเป็นสิ่งที่ยาก (impracticable)
- (2) มีปัญหาข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงชนิดเดียวกันในกลุ่ม (common question to fact or law)
- (3) ข้อเรียกร้องหรือข้อต่อสู้ของคู่ความผู้แทนเป็นข้อเรียกร้องหรือข้อต่อสู้ประเภทเดียวกันกับของกลุ่ม (typical of claim or defenses) และ
- (4) คู่ความผู้แทนสามารถป้องกันผลประโยชน์ของกลุ่มอย่างเป็นธรรมและเพียงพอ (fairly and adequately protect the interest)"

โดยที่ Rule 23 (a) นี้เป็นเงื่อนไขสำคัญซึ่งการดำเนินคดีแบบ Class Action จะเกิดขึ้นได้เมื่อครบองค์ประกอบสำคัญทั้ง 4 ข้อที่ระบุไว้ข้างต้น¹⁰ ซึ่งโจทก์หรือจำเลยผู้ร้องให้ดำเนินคดีตามหลัก Class Action ต้องเป็นผู้ยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ดำเนินคดีแบบ Class Action ซึ่งจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำนวนสมาชิกที่เป็นผู้เสียหายมีจำนวนมากจนเป็นการยากที่จะให้ผู้เสียหายทุกคนมารวมกันฟ้องคดีได้ (impracticable) และผู้เสียหายที่เป็นสมาชิกของกลุ่มจะต้องมีปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายร่วมกัน อีกทั้งข้อเรียกร้องหรือข้อต่อสู้ของผู้เสียหายทั้งกลุ่มจะต้องเป็นประเภทเดียวกันและในขณะที่โจทก์ร้องขอให้มีการดำเนินคดีแบบ Class Action นั้น โจทก์จะต้องแสดงให้ศาลเห็นว่าโจทก์นั้นมีความสามารถเป็นผู้แทนในการปกป้องผล

¹⁰ Civil Procedure, International Encyclopedia of Comparative Law 16

ประโยชน์ของผู้เสียหายทั้งกลุ่มได้อย่างเป็นธรรมเพียงพอ¹¹ และอยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะมีคำสั่งให้ดำเนินคดีแบบ Class Action หรือไม่ก็ได้¹²

ข้อที่โจทก์หรือจำเลยผู้ร้องได้ดำเนินคดีแบบ Class Action ต้องพิสูจน์คือ จำนวนสมาชิกของกลุ่มซึ่งมีจำนวนมาก (numerous) ซึ่งทำให้การดำเนินคดีทั้งหลายนั้นจะมารวมกันในคดีเดียวกันเป็นการยาก (impracticable) โดยจะพิจารณาตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวไป¹³ ผู้เสียหายจะต้องเป็นผู้ได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ไม่ใช่เป็นเพียงการคาดคะเนถึงบุคคลที่อาจได้รับความเสียหาย เช่น

ในคดี Makuc V. American Honda Motor Co., คดีนี้โจทก์ฟ้องว่าได้รับความเสียหายจากการที่รถมอเตอร์ไซด์ชนกันอันเป็นเหตุเนื่องมาจากความไม่สมบูรณ์ของการออกแบบแกนของรถมอเตอร์ไซด์ โจทก์พยายามแสดงให้ศาลเห็นว่ายังมีผู้เสียหายคนอื่นๆ ที่อาจได้รับความเสียหายจากความไม่สมบูรณ์ของการออกแบบแกนรถมอเตอร์ไซด์ของจำเลย โดยได้ยื่นหนังสือรับรองจากผู้เชี่ยวชาญว่าแกนรถมอเตอร์ไซด์ที่จำเลยผลิตทุกๆ ทำสิบอันจะมีความบกพร่องอยู่หนึ่งอัน โดยที่โจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าบุคคลอื่นได้รับความเสียหายในลักษณะเดียวกันกับโจทก์ โจทก์เพียงแต่แสดงให้ศาลเห็นว่าบุคคลอื่นอาจได้รับความเสียหายในลักษณะเดียวกันกับโจทก์เท่านั้นศาลจึงพิจารณาว่า คำร้องของโจทก์ในเรื่องจำนวนสมาชิกที่ได้รับความเสียหาย

¹¹ Charles Alan Wright, The Law of Federal Courts (USA: West Publishing, 1983), p.479.

¹² Richard H. Field, Benjamin Kaplan and Kavin M. Clermont, Meterial for Basic Course in Civil Procedure, p.214.

¹³ Charles Alan Wright, The Law of Federal Courts, p. 473.

นั้นเป็นการคาดคะเนถึงการที่บุคคลอื่นอาจได้รับความเสียหายเท่านั้น¹⁴

คดีนี้แม้โจทก์จะพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงอัตราส่วนของความเป็นไปได้ที่อาจเกิดขึ้นของความเสียหายแต่ความเสียหายนั้นยังไม่ได้เกิดขึ้นจริงเนื่องมาจากบุคคลอื่นที่ซื้อรถจากจำเลยทุกๆ ทำลิบคันนั้น ไม่จำเป็นต้องได้รับอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากรถชนกันเช่นเดียวกับจำเลย โจทก์ยังไม่สามารถแสดงให้ศาลเห็นได้ถึงการเมืองอยู่ของกลุ่มได้ การคาดคะเนถึงการเมืองอยู่ของกลุ่มได้อาจถือได้ว่ากลุ่มของผู้เสียหายนั้นเมืองอยู่จริง จึงไม่อาจถือได้ว่ามีผู้เสียหายจำนวนมากที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม

ประเด็นปัญหาของการฟ้องผู้เสียหายจำนวนมากกฎหมายไม่ได้มุ่งเน้นที่จำนวนผู้เสียหายว่าจะต้องมีจำนวนมากน้อยเท่าใด แต่มุ่งเน้นที่ความสามารถของผู้ร้องในการที่จะเป็นผู้แทนในการดำเนินคดี¹⁵ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการที่จำนวนผู้เสียหายนั้นจะต้องอยู่ในระดับที่การดำเนินกระบวนการพิจารณาจะเป็นไปได้โดยสะดวก (managable) ดังคดีตัวอย่างต่อไปนี้

ในคดี Hackett V. General Host Corporation¹⁶ (455 Fed 618, 17 ALR Fed 913 cert den 407 US. 925, 322. Ed 2d 812, 92 Sct., 2460) โจทก์ฟ้อง

¹⁴ Richard L. Marcus and Edward F. Sherman, Complex Litigation Case and Material on Advance Civil Procedure (USA:West Publishin, 1989), pp 47-48.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ ALR Federal Cases and Annotations Vol 17 (USA : The Lawyers Co-operation Publishing, 1973), pp. 913-952.

จำเลยผู้ผลิตขนมปังอันเป็นต้นเหตุก่อความเสียหายแก่โจทก์และได้ร้องขอให้ศาลดำเนินคดีแบบ Class Action โดยโจทก์อ้างว่าจำเลยเป็นผู้ผลิตขนมปังซึ่งขายขนมปังผ่านพ่อค้าขายปลีกมากมายในตลาดของมลรัฐฟิลาเดเฟีย ทำให้มีผู้ยื่นซึ่งมาซื้อขนมปังจากพ่อค้าดังกล่าวไปบริโภคและได้รับความเสียหายจำนวน โดยประมาณหนึ่งล้านห้าแสนคน ศาลได้พิจารณาว่าแม้คดีนี้ไม่มีเหตุอันควรในการดำเนินคดีแบบ Class Action แต่ตามข้อเท็จจริงแล้วจะเกิดข้อขัดข้องในเรื่องความสะดวกในการดำเนินกระบวนการพิจารณา เนื่องจากจำนวนสมาชิกของกลุ่มมากจนเกินไปซึ่งอาจก่อให้เกิดความยุ่งยากและปัญหาโดยไม่จำเป็น จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องของโจทก์

คดีนี้แม้แต่โจทก์จะอ้างว่ามีผู้อยู่ในกลุ่มจำนวนมากถึง หนึ่งล้านห้าแสนคนก็ตาม แต่เนื่องจากศาลเห็นว่าจำนวนสมาชิกของกลุ่มมีจำนวนมากเกินกว่าที่การดำเนินกระบวนการพิจารณาจะทำได้ กล่าวคือ จะก่อให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินกระบวนการพิจารณา (managable) การส่งหนังสือบอกกล่าวไปยังสมาชิกของกลุ่ม และความล่าช้าในการที่สมาชิกของกลุ่มจะแจ้งความจำนงออกจากกลุ่ม ถ้าสมาชิกมีจำนวนมากระยะเวลาในการให้สมาชิกแจ้งความจำนงก็ต้องขยายตามออกไปด้วย ย่อมเป็นผลให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดีอันเป็นผลให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการชดใช้เยียวยาอย่างทันท่วงที ศาลจึงมีคำสั่งไม่ให้ดำเนินคดีแบบ Class Action จำนวนสมาชิกในกลุ่มจะมีมากหรือน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาลภายใต้หลักของการทำให้การดำเนินคดีเป็นไปได้โดยสะดวกและผู้ร้องสามารถทำหน้าที่ผู้แทนในคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ

ประเด็นต่อมาคือ ปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายต้องเป็นประเด็นร่วมกันของสมาชิกของกลุ่มอันเป็นมูลเหตุของการเรียกร้องของกลุ่ม โจทก์จะต้องแสดงให้เห็นว่าปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายร่วมกัน (common questions to fact or law) ของกลุ่มนั้นมีความสำคัญ

กว่าปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายของสมาชิกแต่ละคน¹⁷ อย่างไรจึงจะถือเป็นประเด็นร่วมกันของสมาชิกของกลุ่มนั้นอาจพิจารณาได้จากคดีตัวอย่างต่อไปนี้

ในคดี *General Telephone Co. v. Falcon*¹⁸ (Supreme Court of the United States, 1982, 457 USA. 147, 102 Sct. 2364) คดีนี้โจทก์ฟ้องว่าโจทก์ไม่ได้รับการเลื่อนตำแหน่งจากจำเลยอันเป็นเหตุเนื่องมาจากการที่โจทก์เป็นลูกครึ่งเม็กซิกัน-อเมริกัน และขอให้ศาลมีคำสั่งให้ดำเนินคดีแบบ Class Action เพื่อดำเนินคดีแทนลูกครึ่งชาวเม็กซิกัน-อเมริกันคนอื่นๆ ที่ไม่ได้รับการว่าจ้างจากจำเลย ศาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าสมาชิกของกลุ่มที่ได้รับการว่าจ้างหรือปฏิเสธการว่าจ้างอันเนื่องมาจากเชื้อชาตินั้น มีปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย (common questions to fact or law) ร่วมกัน โดยถือว่าข้อเรียกร้องส่วนบุคคลของโจทก์ในกรณีที่ถูปฏิเสธการเลื่อนตำแหน่งที่อยู่บนพื้นฐานของการเลือกปฏิบัติทางด้านเชื้อชาติ กับข้อเรียกร้องของสมาชิกของกลุ่มที่ได้รับความเสียหายเพราะไม่ได้รับการว่าจ้างอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ เป็นปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายร่วมกันและถือว่าปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายของกลุ่มอยู่เหนือข้อเรียกร้องส่วนบุคคล

ในคดีนี้ศาลได้มีคำสั่งให้ดำเนินคดีแบบ Class Action ได้เนื่องมาจากโจทก์ได้ฟ้องบนพื้นฐานของการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติของชาวเม็กซิกัน-อเมริกัน แม้ตามข้อเท็จจริงโจทก์จะอ้างเรื่องการเลือกปฏิบัติในการเลื่อนตำแหน่งเป็นข้อเรียกร้องส่วนบุคคลก็ตามแต่ก็

¹⁷ Charles Alan Wright, The Law of Federal Courts, p. 479.

¹⁸ Richard H. Field, Benjamin Kaplan and Kavin M. Clermont, Material for Basic Course in Civil Procedure, pp.1236-1242.

เป็นการอ้างอยู่บนพื้นฐานเดียวกันคือ การเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ จึงไม่ถือว่าข้อเรียกร้องของ โจทก์ที่เกี่ยวกับการเลื่อนตำแหน่งเป็นข้อเรียกร้องที่แตกต่างกับสมาชิกของกลุ่มคนอื่น ๆ และอยู่เหนือข้อเรียกร้องของสมาชิกของกลุ่มและถือว่ามีปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายร่วมกัน¹⁰

ประเด็นต่อมาก็คือ ข้อเรียกร้องหรือข้อต่อสู้ (typical or defenses of claims) ของคู่ความจะต้องเป็นข้อเรียกร้องหรือข้อต่อสู้ที่มีความมุ่งหมายเพื่อผลของคำพิพากษาอย่างเดียวกัน หรือในลักษณะเดียวกัน ซึ่งต่างจากกรณีของข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายร่วมกันในกลุ่มที่เป็นรากฐานของความรับผิดชอบ แต่ข้อเรียกร้องหรือข้อต่อสู้คือการมุ่งต่อผลเพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบ เช่น นาย ก. ฟ้องนาย ข. ว่าเลิกจ้างอย่างไม่เป็นธรรมและได้ร้องขอต่อศาลให้ดำเนินคดีแบบ Class Action โดยอ้างเหตุว่ามีสมาชิกของกลุ่มจำนวนมากที่ได้รับการเลิกจ้างเพราะเหตุที่นาย ข. นำเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงานคนทำให้พวกตนไม่มีงานทำและร้องขอต่อศาลให้จำเลยรับพวกตนกลับเข้าทำงาน หลักเกณฑ์นี้เป็นหลักเกณฑ์ที่มีความมุ่งหมายให้เกิดความเป็นเอกภาพในการดำเนินคดีและมีให้ผลประโยชน์ของสมาชิกในกลุ่มต้องอยู่ในภาวะที่เสี่ยงเนื่องมาจากการที่ข้อเรียกร้องหรือความมุ่งหมายของผู้แทนของกลุ่มและกลุ่มแตกต่างกันอันจะก่อให้เกิดการขัดกันของผลประโยชน์ และทำให้ผู้ร้องไม่มีความเป็นผู้แทนอย่างเพียงพอ

ประเด็นต่อมาก็คือ คู่ความผู้แทนสามารถป้องกันผลประโยชน์ของกลุ่มอย่าง เป็นธรรม และเพียงพอ (fairly and adequately the interest) การเป็นผู้แทนในคดี (representative) อย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการป้องกันผลประโยชน์ของกลุ่มอย่าง เป็นธรรม

¹⁰ Ibid, p. 1239-1240.

และเพียงพอที่จะแยกออกจากหลักฐานซึ่งสนับสนุนข้อเรียกร้องหรือบ่อเกิดของการชำนะคดีของผู้แทน การปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มอย่างเป็นธรรมและเพียงพอเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพราะคำพิพากษาในการดำเนินคดีแบบ Class Action จะกระทบถึงสิทธิของสมาชิกของกลุ่มที่มีได้มาศาลด้วย²⁰ ปัจจัยสำคัญที่กำหนดว่าผู้ร้องมีความเป็นผู้แทนที่เพียงพอ (adequate representative) หรือไม่ ผู้แทนต้องมีผลประโยชน์ร่วมกันกับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มและจำต้องปรากฏว่าผู้แทนมุ่งมั่นที่จะเรียกร้องเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มไม่ว่าด้วยตนเองหรือโดยผ่านทนายความ (counsel) ที่มีคุณสมบัติเพียงพอ²¹ ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญในการที่ศาลจะพิจารณาว่าผู้ร้องสามารถเป็นคู่ความผู้แทนที่สามารถปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มได้อย่างเป็นธรรมและเพียงพอ²² และผลประโยชน์ของผู้แทนในคดีจะต้องไม่ขัดกับผลประโยชน์ของกลุ่ม

ในคดี *Hansberry V. Lee*²³ (311 US, 32, 61 Sct. 115 (1940)) โจทก์เป็นชาวผิวดำและได้ซื้อบ้านในเขตที่มีข้อจำกัดในการซื้อขาย หรืออนุญาตให้บุคคลที่มีเชื้อชาติอื่นๆ ใช้ เจ้าของบ้านรายอื่นๆ ในที่นั้นได้ฟ้องโจทก์เพื่อเพิกถอนสัญญาขายบ้านให้แก่โจทก์ โดยจำเลย

²⁰ Ibid, p. 1230.

²¹ Richard L. Marcus, Martin H. Redish, and Edward F. Sherman, Civil Procedure and Modern Approach (USA : West Publishing, 1983), p. 270.

²² Richard L. Marcus, Martin H. Redish, and Edward F. Sherman, Teacher's Manual for Civil Procedure and Modern Approach (Minnesota: West Publishing, 1983), p. 117.

²³ Richard L. Marcus, Martin H. Redish, and Edward F. Sherman, Civil Procedure and Modern Approach, p. 261-267.

ได้ยกเป็นข้อต่อสู้ว่าโจทก์ต้องผูกพันตามคำพิพากษาในคดีก่อนซึ่งเป็นการดำเนินคดีแบบ Class Action แทนเจ้าของบ้านทุกคน โจทก์ได้ต่อสู้ว่าข้อตกลงดังกล่าวไม่มีผลบังคับใช้เนื่องจากไม่ได้ลงนามโดยเจ้าของบ้านร้อยละ 95 ของเจ้าของบ้านทั้งหมดและโจทก์ไม่ต้องผูกพันตามคำพิพากษาเนื่องจากโจทก์มิได้เข้ามาเป็นคู่ความในคดีก่อน ศาลชั้นต้น ได้ตัดสินว่าโจทก์ต้องผูกพันตามคำพิพากษาว่าข้อตกลงนั้นมีผลบังคับใช้ เนื่องจากคดีก่อนนั้นเป็นการดำเนินคดีแบบ Class Action ศาลสูงแห่งมลรัฐได้ตัดสินว่า ข้อจำกัดตามข้อตกลงมิได้มีวัตถุประสงค์ในการก่อให้เกิดหนี้หรือความรับผิดชอบร่วมกันของผู้ที่ลงลายมือชื่อและผู้ที่มีชื่อ เรียกร้องภายใต้ข้อตกลงดังกล่าวว่าจะถูกจำกัดสิทธิในการแยกฟ้องคดีออกจากกัน²⁴ ในกรณีที่สมาชิกของกลุ่มมีผลประโยชน์ขัดกับผู้แทน ในคดีจึงเป็นไปได้ที่จะถือว่าบุคคลเหล่านี้เป็นสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน ในการคัดเลือกผู้แทนในคดีนั้นจะต้องพิจารณาถึงผลประโยชน์หลักของผู้แทนและผลประโยชน์เป็นอย่างเดียวกันกับสมาชิกของกลุ่ม การที่โจทก์ในคดีนี้ต้องผูกพันตามคำพิพากษาในคดีก่อนที่โจทก์มิได้เข้ามาเป็นคู่ความในคดีเป็นการขัดต่อกระบวนการยุติธรรม (due process) เพราะถือว่าวิธีพิจารณาความที่นำมาใช้ไม่ได้ปกป้องผลประโยชน์ของสมาชิกที่มีได้มาศาลซึ่งจะต้องผูกพันตามคำพิพากษาอย่างเพียงพอ โจทก์จึงไม่ต้องผูกพันตามคำพิพากษาในคดีก่อน

ในคดีนี้ศาลสูง ได้มีคำพิพากษาว่าโจทก์ไม่ต้องผูกพันตามคำพิพากษาในคดีก่อน เพราะในคดีก่อนนั้นเป็นการดำเนินคดีแบบ Class Action เพียงฝ่ายเดียวโดยจำเลยได้กระทำแทนเจ้าของที่ดินทั้งหมด แต่จำเลยไม่ได้ฟ้องคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งแบบ Class Action ด้วย²⁵ จึงถือไม่ได้ว่าโจทก์เป็นคู่ความในคดีก่อนที่ต้องผูกพันตามคำพิพากษา เนื่องจากโจทก์ไม่ได้เป็นสมาชิกของ

²⁴ Richard H. Field, Benjamin Kaplan and Kevin M. Clermont, Material for Basic Course in Civil Procedure, pp. 1226.

²⁵ Ibid, p. 1227.

และการที่จะให้โจทก์ผูกพันตามคำพิพากษานั้นก็เป็นการขัดต่อกระบวนการยุติธรรมเพราะโจทก์มิได้รับ การปกป้องผลประโยชน์อย่างเพียงพอในคดีก่อนซึ่งเป็นหลักสำคัญของการเป็นผู้แทนในคดี

เมื่อปรากฏว่าคดีของผู้ร้องมีองค์ประกอบครบถ้วนตามเงื่อนไขตาม Rule 23 (a) ดังกล่าวแล้วก็ยังคงต้องพิสูจน์ถึงสภาวะเหมาะสมของการดำเนินคดีแบบ Class Action ดังใน Rule 23(b) ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

"Rule 23 (b) สภาวะเหมาะสม (maintainable) ของการดำเนินคดีแบบ Class Action:- สามารถดำเนินคดีแบบ Class Action ได้หากเป็นไปตามเงื่อนไขตามข้อ (a) และ

(1) การดำเนินคดีแยกโดยหรือต่อสมาชิกของกลุ่มอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายดังต่อไปนี้

(A) การพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลที่แตกต่างกันหรือไม่เป็นไปในทำนองเดียวกันที่มีต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดในกลุ่มจะก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในข้อปฏิบัติสำหรับคู่ความฝ่ายตรงข้ามหรือ

(B) การพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับสมาชิกของกลุ่มนั้น โดยทางปฏิบัติจะกระทบกระเทือนถึงประโยชน์ของสมาชิกที่มีใช้คู่ความในคดีหรือเป็นเหตุให้บุคคลที่มีใช้คู่ความในคดีห่อนความสามารถในการปกป้องผลประโยชน์ของตนได้อย่างเต็มที่หรือ

(2) คู่ความฝ่ายตรงข้ามได้กระทำการหรือปฏิเสธที่จะกระทำการเพราะเหตุใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและขอให้ศาลมีคำสั่งห้าม หรือคำสั่งบังคับในลักษณะเดียวกันต่อกลุ่มทั้งหมด หรือ

(3) ศาลพิจารณาว่าปัญหาข้อกฎหมาย หรือข้อเท็จจริงของกลุ่มมีความสำคัญมากกว่าปัญหาที่กระทบต่อสมาชิกแต่ละคน และ class Action เป็นวิธีที่ดีกว่าวิธีอื่นในการพิจารณา

ข้อโต้แย้งอย่างยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ รายละเอียดที่ศาลจะพิจารณานั้นประกอบด้วย

- (A) ผลประโยชน์ของสมาชิกของกลุ่มรายบุคคลในการควบคุมการแยกฟ้องร้องคดีหรือแยกต่อสู้คดี
- (B) ขอบเขตและสภาพของคดีที่เกี่ยวกับข้อโต้แย้งที่สมาชิกของกลุ่มได้เริ่มฟ้องหรือถูกฟ้องไปแล้ว
- (C) ความประสงค์หรือไม่ประสงค์ในการดำเนินคดีในเขตศาลหนึ่งศาลใด
- (D) ปัญหาที่อาจพบในการดำเนินคดีแบบ "Class Action"

โดยที่ Rule 23 (b) เป็นองค์ประกอบข้อที่ 2 ของการดำเนินคดีแบบ Class Action เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้เบื้องต้น (prerequisite) ที่กำหนดไว้ใน Rule 23 (a) แล้วจะต้องเข้าองค์ประกอบข้อใดข้อหนึ่งของ Rule 23 (b) ข้างต้นด้วย จึงจะสามารถร้องขอให้ศาลดำเนินคดีแบบ Class Action ได้ จากกรณีที่โจทก์หรือจำเลยผู้ร้องขอให้ดำเนินคดีแบบ Class Action จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงเงื่อนไขเบื้องต้น (prerequisite)²⁰ แล้ว ผู้ร้องจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า การที่สมาชิกของกลุ่มจะแยกฟ้องคดีตามสิทธิที่แต่ละคนมีอยู่จะก่อให้เกิดความเสียหายในด้านของการพิจารณาคดีที่แตกต่างกันที่มีต่อคู่ความฝ่ายตรงข้าม ทำให้การพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับสมาชิกของกลุ่มนั้นกระทบกระเทือนถึงประโยชน์ของสมาชิกของกลุ่มที่มีใช้คู่ความในคดี Rule 23 (b) (1) (a) หรือเป็นเหตุก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ที่มีใช้คู่ความในคดีเสียหาย ในการปกป้องผลประโยชน์ของตนได้อย่างเต็มที่ (Rule 23(b) (1) (B)) หรือคู่ความฝ่ายตรงข้ามได้กระทำการหรือปฏิเสธที่จะกระทำการบนพื้นฐานที่เหมาะสมกับกลุ่ม (Rule 23 (b) (2)) หรือในกรณีที่ศาลเห็นว่าปัญหาข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริง

²⁰ โปรดดูรายละเอียดเกี่ยวกับเงื่อนไขเบื้องต้นในการดำเนินคดีแบบ Class Action ได้ที่หน้า 51 ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ของกลุ่มมีความสำคัญมากกว่าปัญหาที่จะกระทบต่อสมาชิกแต่ละคน และเห็นสมควรจะให้มีการดำเนินคดีแบบ Class Action (Rule 23(b)(3)) จึงอาจแบ่งเหตุแห่งการร้องขอให้มีการดำเนินคดีแบบ Class Action ได้ 2 กรณีคือ โจทก์หรือจำเลยร้องขอให้ศาลดำเนินคดีแบบ Class Action และกรณีที่ศาลเห็นสมควร ในกรณีที่โจทก์หรือจำเลยร้องขอให้มีการดำเนินคดีแบบ Class Action ผู้ร้องอาจร้องโดยอาศัยเหตุตาม Rule 23(b)(1) หรือ 23 (b)(2) ก็ได้

กรณีตาม Rule 23 (b)(1) มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผลประโยชน์ของสมาชิกในกลุ่มจากความเสียหายในการที่อาจมีคำพิพากษาที่มีผลบังคับต่อความผ่ายตรงข้ามกับกลุ่มที่แตกต่างกัน หรือ ในกรณีที่อาจทำให้เกิดความเสียหายต่อผลประโยชน์ของสมาชิกของกลุ่มที่มีได้เข้าร่วมในการดำเนินคดีแบบ Class Action คดีนั้น²⁷

ในคดี Dalkon Shield IUD Products Liability Litigation²⁸ (United States of Appeals, Ninth Circuit, 1982. 639 F. 2d 847, cert denied, 459 US. 1171, 103 Sct. 817 (1983)) โจทก์ทั้งหมดได้ฟ้องว่าโจทก์ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการบริโภคยา Dalkon Shield ระหว่างปี 1970 ถึงปี 1974 สตรีของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้ยานี้และผู้มีส่วนใหญ่ได้รับบาดเจ็บและมีจำนวนมากถึงแก่ความตาย ในวันที่ 28 มีนาคม 1974 ผู้ผลิตยาจึงได้มีการเรียกเก็บยานี้จากท้องตลาด ซึ่งคดีนี้ผู้เสียหายได้ฟ้อง

²⁷ Richard H. Field, Benjamin Kaplan and Kavin M. Clermont, Material for Basic Course in Civil Procedure, (New York : West Publishing, 1990), pp.1243.

²⁸ Ibid, pp. 1243-1245.

เป็นคดีมีจำนวนโดยประมาณ 3,268 คดี และมีคำฟ้องบางคดีซึ่งมีจำนวนถึง 1,573 คดียังอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลต่างรัฐกัน ข้อเรียกร้องของผู้เสียหายทั้งหมดมีความแตกต่างกัน คือ มีการเรียกร้องค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการประมาทเลินเล่อ และการละเลยในการผลิต ความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ ความผิดในด้านการกำหนดและการให้ความหมายที่เป็นคำเตือนในการใช้ยา ต่อมาได้มีการโอนคดีมายังศาลในมลรัฐเดียวกันศาลจึงได้มีคำสั่งรับรองความเป็นกลุ่มโดยมีเงื่อนไขภายใต้ Rule 23(b)(1) ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่ยื่นฟ้องเพื่อเรียกค่าเสียหายต่อผู้ผลิตยา การรับรองความเป็นกลุ่มนี้เพื่อเป็นการยืนยันสิทธิของโจทก์ทั้งหมดในการแบ่งปันค่าเสียหายกันตามส่วนภายในวงเงินที่จำกัด เนื่องจากจำเลยได้ถูกฟ้องให้ล้มละลายและทรัพย์สินที่รวบรวมได้นั้นมีจำนวนจำกัด อีกทั้งเพื่อให้ผลบังคับที่มีต่อความผ่ายตรงข้ามเป็นอย่างเดียวกัน²⁹

คดีนี้ศาลมีคำสั่งให้ดำเนินคดีแบบ Class Action สำหรับทุกคดีที่มีการฟ้องจำเลยผู้ผลิตยา เนื่องจากผู้เสียหายบางคนที่มีได้เข้าร่วมกลุ่มนั้นมีการเรียกร้องค่าเสียหายในจำนวนเงินที่แตกต่างกัน การที่ให้ผู้เสียหายแยกฟ้องคดีผู้เสียหายอาจไม่ได้รับการชดเชยเยียวยาค่าเสียหายเนื่องจากจำเลยมีทรัพย์สินในวงเงินที่จำกัดตามที่ได้ถูกฟ้องในคดีล้มละลาย ศาลจึงมีคำสั่งให้ดำเนินคดีแบบ Class Action ทั้งประเทศเพื่อที่จะได้แบ่งเฉลี่ยค่าเสียหายตามส่วน

กรณีตาม Rule 23 (b) (2)³⁰ มีความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองการดำเนินการในทางสิทธิของประชาชน อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้จำกัดเฉพาะคดีที่เกี่ยวกับสิทธิของประชาชนเท่านั้นแต่ยัง

²⁹ Steven Emanuel, Civil Procedure (New York : Emanuel Law Outlines, 1986), p. 241.

³⁰ Ibid.

ครอบคลุมไปถึงกรณีที่มีจำเลยซึ่งเป็นคู่ความฝ่ายตรงข้ามของกลุ่มได้กระทำการหรือปฏิเสธที่จะกระทำการบนพื้นฐานของการดำเนินคดีแบบ Class Action ซึ่งมีผลต่อสมาชิกของกลุ่ม แม้ว่าในบางครั้งนั้นจะมีจำเลยเพียงแค่ 2-3 คนที่มีพฤติกรรมดังกล่าวก็เป็นการเพียงพอแล้วที่จะทำให้โจทก์มีสิทธิร้องขอให้ศาลดำเนินคดีแบบ Class Action อย่างไรก็ตามการฟ้องคดีตามอนุมาตรานี้จะฟ้องได้ก็แต่เฉพาะกรณีที่มีความประสงค์ให้ศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการเท่านั้น กรณีที่การบรรเทาความเสียหายที่เป็นตัวเงินเพียงอย่างเดียววันนั้นไม่เข้าเงื่อนไขที่จะร้องขอต่อศาลได้ เว้นแต่การบรรเทาความเสียหายที่เป็นตัวเงินนั้นจะมีเพียงแต่เล็กน้อยและประเด็นสำคัญอยู่ที่การฟ้องให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นกระทำการดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในคดี *Franks V. Bowman Transportation Company*³¹ (424 Us. 747 (1976)) โจทก์ฟ้องคดีแบบ Class Action ต่อนายจ้างคนก่อนของโจทก์ (จำเลย) และสหภาพนายจ้างอีก 50 แห่ง โดยอ้างว่ามีการเลือกปฏิบัติในทางการจ้างอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ต่อมาได้มีสมาชิกของกลุ่มคนหนึ่งร้องเข้ามาว่าตนและบุคคลอื่นๆ ที่มีสถานะคล้ายคลึงกันได้รับการว่าจ้างจากจำเลยวันแต่ตำแหน่งคนขับรถบรรทุกเท่านั้นที่จำเลยมีการเลือกปฏิบัติและมีนโยบายในการปลดคนออกจางานซึ่งบริษัทอื่นๆ นั้นไม่มี ศาลได้พิจารณาว่าจำเลยได้กระทำการตามแบบแผนในเรื่องการเลือกปฏิบัติทางด้านเชื้อชาติที่เป็นแนวทางเดียวกันกับนโยบายของบริษัทอื่นๆ ศาลเห็นว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นปรปักษ์ของสมาชิกของกลุ่ม³² ทำให้ไม่อาจระบุปัญหาข้อเท็จจริงที่มูลเหตุแห่งคดีได้ อีกทั้งการบรรเทาความเสียหายที่สมาชิกของกลุ่มจะได้รับนั้นเป็นเพียงการพิจารณาให้รับเข้าทำงานและจ่ายเงินย้อนหลังไปจนถึงวันที่สมัครงานเท่านั้น โดย

³¹ Wayne McCormack, *Civil Procedure* (New York : Matthew Bender, 1984) pp. 244-248.

³² Ibid, p. 248.

ไม่มีผลประโยชน์อื่นใด ก็เป็นการเพียงพอต่อสภาวะเหมาะสมตาม Rule 23(b)(2) แล้ว

คดีนี้จำเลยตงวันที่จะกระทำการจ้างเฉพาะงานในตำแหน่งคนขับรถอันเนื่องมาจากการแบ่งแยกเชื้อชาติซึ่งการกระทำของจำเลยก่อให้เกิดผลกระทบต่อสมาชิกของโจทก์โดยสมาชิกของโจทก์บางรายได้ร้องคัดค้านว่ามีเพียงบางตำแหน่งเท่านั้นที่จำเลยเลือกปฏิบัติ ศาลเห็นว่าการกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำที่เป็นปรปักษ์ต่อสมาชิกของกลุ่มคือการก่อให้เกิดปัญหาข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันที่อยู่บนพื้นฐานการเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับการจ้าง และการร้องขอของโจทก์ก็เป็นเพียงเพื่อให้จำเลยกระทำการรับเข้าทำงานและจ่ายเงินย้อนหลังไปนับแต่วันที่ที่เข้ารับสมิครงานเท่านั้น คือ เป็นการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้กระทำการแม้จะมีการเรียกร้องเงินทองเข้ามาก็เป็นเพียงส่วนเล็กน้อย จึงเป็นการเข้าเงื่อนไขของ Rule 23(b)(2) แล้ว

กรณีตาม Rule 23(b)(3)³³ เป็นกรณีศาลเห็นสมควรให้ดำเนินคดีแบบ Class Action ซึ่งบทบัญญัตินี้ได้กำหนดวิธีพิจารณาของศาลตามกระบวนการด้วยการเสนอข้อปัญหาทางกฎหมายหรือข้อเท็จจริง โดยปกติ เป็นกรณีที่ศาลมีสิทธิที่จะพิจารณาได้เองว่าจะใช้หลักเกณฑ์ตาม Rule 23(b)(3) มาใช้ในการดำเนินกระบวนการหรือไม่ ก่อนที่ศาลจะนำมาใช้ศาลจะต้องตรวจสอบว่าปัญหาทางกฎหมายหรือข้อเท็จจริงของสมาชิกของกลุ่มที่มีอยู่นั้นมีผลต่อสมาชิกของกลุ่มเป็นรายบุคคลหรือไม่ และวิธีการที่กำหนดจะดีกว่าวิธีการอื่นๆ ที่มีอยู่ในการให้ความเป็นธรรมและการพิจารณาคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักเกณฑ์โดยตัวของมันเองระบุวิธีการสู่ประการให้ศาลพิจารณาคือต้องเข้าเงื่อนไขเบื้องต้น (prerequisite) เสียก่อน นอกจากนั้นก็ต้องพิจารณาว่าการใช้การดำเนินคดีแบบ Class Action นั้นจะให้ผลดีกว่าวิธีการอื่น ในทันทีที่สามารถทำได้ หลังจากได้ฟ้องคดีแบบ Class Action ศาลจะต้องมีคำสั่งว่าการฟ้องคดีนั้นจะเป็นการฟ้องคดี

³³ Charles Alan Wright, The Law of Federal Courts, p. 479.

แบบ Class Action ได้หรือไม่ แต่ไม่จำเป็นต้องจัดให้มีการไต่สวนมูลฟ้องของจำเลยก่อน ดังเช่น

ในคดี Katz V. Carte Blanche Corp.³⁴ (United States Court of Appeals, Third Circuit, 1974 496 F.2d 747, Certirari US. 885, 95 Sct. 152, 421 Ed.2d 125.) โจทก์เป็นสมาชิกบัตรเครดิตของจำเลยซึ่งเป็นบริษัทให้บริการด้านบัตรเครดิต โจทก์ได้เริ่มต้นฟ้องคดีในนามของตนเองว่าจำเลยในฐานะบริษัทผู้ให้บริการด้านบัตรเครดิต ไม่ได้เปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอเกี่ยวกับวิธีการคำนวณค่าบริการทางการเงินจากสมาชิกบัตรเครดิต จำเลยได้เรียกเก็บเงินค่าธรรมเนียมการเป็นสมาชิกแต่ละคนปีละ 15 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา จำเลยมีบริษัทสมาชิกบัตรเครดิตหลายแห่งและจำเลยได้ซื้อใบเรียกเก็บค่าบริการจากบริษัทสมาชิกเหล่านั้นในราคาส่วนลดแล้วมาเรียกเก็บเงินจากสมาชิกตามราคาเต็มที่ปรากฏในใบแจ้งหนี้ ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับบัตรเครดิตในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้บริโภคที่เป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น ต่อมาโจทก์ได้ยื่นคำร้องขอให้ดำเนินคดีแบบ Class Action แทนผู้เป็นสมาชิกทั้งหมดที่ถือบัตรเครดิตของจำเลยที่มีได้ใช้บัตรในทางธุรกิจ ศาลชั้นต้นได้พิจารณาว่าปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายร่วมกันของกลุ่มอยู่เหนือปัญหาที่มีผลกระทบต่อสมาชิกแต่ละคน และการดำเนินคดีแบบ Class Action เป็นวิธีพิจารณาคดีที่เหมาะสมที่สุดที่มีความเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพและการฟ้องคดีแบบ Class Action เป็นการฟ้องคดีตาม Rule 23(b)(3)³⁵

คดีนี้การที่ศาลตัดสินว่าเป็นการดำเนินคดีแบบ Class Action ภายใต้บทบัญญัติ Rule 23(b)(3) นั้นเนื่องจากในขณะเริ่มต้นนั้นโจทก์ฟ้องคดีมาในนามบุคคลซึ่งมิได้แสดงเงื่อนไขเบื้องต้น

³⁴ Karlen Delmar, and others, Civil Procedure Case and Materials (USA : West Publishing, 1975), pp. 671-679.

³⁵ Ibid, p.671.

ต้นหรือสภาวะเหมาะสมของการดำเนินคดีแบบ Class Action ตาม Rule 23(b)(1)หรือ(2) ภายหลังจากที่ฟ้องคดีแล้วจึงร้องขอให้มีการดำเนินคดีแบบ Class Action โดยมีได้แสดงให้ศาล เห็นถึงเงื่อนไขเบื้องต้นในการดำเนินคดีแบบ Class Action ศาลจึงใช้อำนาจตาม Rule 23 (b)(3) เห็นสมควรให้มีการดำเนินคดีแบบ Class Action ได้

เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ที่เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นและสภาวะเหมาะสมซึ่งเป็นองค์ประกอบของ การดำเนินคดีแบบ Class Action แล้ว โดยที่การดำเนินคดีแบบ Class Action เป็นการ ดำเนินคดีแบบพิเศษ ดังนั้น Federal Rules of Civil Procedure จึงได้กำหนดลักษณะของ การดำเนินคดีไว้เป็นพิเศษดังปรากฏตาม Rule 23(c) ซึ่งเป็นวิธีพิจารณาความแบบ Class Action โดยแท้โดยจะกล่าวถึงกระบวนการพิจารณาของศาลเมื่อเริ่มต้นพิจารณาคดี ในเรื่องการส่ง หนังสือนอกกล่าว ผลของคำพิพากษา การแบ่งแยกการดำเนินคดีแบบ Class Action ให้เป็น กลุ่มย่อย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

"Rule 23 (c) การมีคำสั่งว่าจะให้ดำเนินคดีแบบ Class Actions หรือไม่ การ เสียหาย คำพิพากษา คดีบางประเภทที่บางส่วนพิจารณาแบบ Class Actions

(1) ทันทีที่ปฏิบัติได้หลังจากเมื่อมีการนำคดีแบบ Class Action ขึ้นสู่ศาล ศาลจะ มีคำสั่งว่าจะให้ดำเนินคดีแบบ Class Actions หรือไม่ คำสั่งที่อยู่ภายใต้มาตรฐานนี้อาจมี เงื่อนไขและอาจมีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงก่อนการพิจารณานานฐานในเนื้อหาของคดี

(2) การดำเนินคดี Class Actions ตามอนุมาตรา (b)(3) ศาลจะต้องแจ้งบอก ไปยังสมาชิกของกลุ่มโดยตรงถึงการส่งหนังสือนอกกล่าวให้สมาชิกของกลุ่มรับทราบเรื่อง โดยวิธีที่ดี ที่สุดภายใต้สภาพการณ์ โดยทำการแจ้งไปยังสมาชิกแต่ละคนหากสามารถทำได้ ในหนังสือนอก

กล่าวศาลนั้นจะแจ้งให้สมาชิกแต่ละคนทราบดังนี้

- (A) ศาลจะตัดสมาชิกออกจากกลุ่มถ้าสมาชิกร้องขอภายในวันที่กำหนดไว้
- (B) คำพิพากษาไม่ว่าจะเป็นคุณหรือโทษจะมีผลต่อสมาชิกทั้งหมดที่ไม่ตัดออกจากกลุ่มและ
- (C) สมาชิกแต่ละคนซึ่งไม่ได้ร้องขอให้ตัดออกจากกลุ่มอาจจะแต่งทนายเพื่อว่าต่างแก้

ต่างต่อศาลได้

(3) คำพิพากษาในการกระทำที่เป็น Class Actions ตามอนุมาตรา (b) (1) หรือ (2) ไม่ว่าจะเป็นคุณต่อกลุ่มหรือไม่ก็ตามจะครอบคลุมและระบุโดยเฉพาะเจาะจงต่อบุคคลที่ศาลถือว่าเป็นสมาชิกในกลุ่ม

คำพิพากษาคดี Class Action ตาม (b) (3) ไม่ว่าจะเป็นคุณต่อกลุ่มหรือไม่ จะครอบคลุมและระบุโดยเฉพาะเจาะจงตัวผู้ที่ได้รับการส่งหนังสือบอกกล่าวตาม (c) (2) และไม่ได้ร้องขอแยกออกจากกลุ่ม และผู้ที่ศาลพิจารณาว่าเป็นสมาชิกของกลุ่ม

(4) เมื่อศาลเห็นสมควรจะอนุญาตให้

- (A) การยื่นแบบฟ้องคดีแบบ Class Actions เพียงแค่ประเด็นหนึ่งประเด็นใดก็ได้
- (B) กลุ่มใหญ่ใน Class แบ่งเป็นกลุ่มย่อยและแต่ละกลุ่มย่อยจะถือเป็น

กลุ่ม และให้นำบทบัญญัติของกฎนี้มาใช้บังคับโดยปริยาย"

กรณีตาม Rule 23(c) (1) ได้กำหนดไว้ว่าเมื่อโจทก์ได้ดำเนินการร้องขอให้มีการดำเนินคดีแบบ Class Action โดยได้พิสูจน์เงื่อนไขเบื้องต้น (prerequisite) และสภาวะเหมาะสม (maintainable) ของการดำเนินคดีแบบ Class Action แล้วศาลจะต้องมีคำสั่งโดยเร็วที่สุดว่าจะให้ดำเนินคดีแบบ Class Action หรือไม่ โดยคำสั่งของศาลอาจมีข้อกำหนดหรือเงื่อนไขหรือไม่ก็ได้

กรณีตาม Rule 23 (c) (2) เป็นวิธีพิจารณาความสำหรับการดำเนินคดีแบบ Class Action ตาม Rule 23(b) (3) ซึ่งเป็นการดำเนินคดีที่ศาลเห็นสมควรให้มีการดำเนินคดีแบบ Class Action ศาลจะต้องแจ้งไปยังสมาชิกของกลุ่มโดยตรง โดยการส่งหนังสือบอกกล่าวไปให้สมาชิกของกลุ่มทุกคนทราบเรื่อง การส่งหนังสือบอกกล่าวนั้นอาจทำได้โดยวิธีการใดก็ได้โดยพิจารณาจากสภาพของเหตุการณ์ ในกรณีที่ทราบถึงชื่อและที่อยู่แน่นอนของสมาชิกของกลุ่มก็ต้องส่งไปยังสมาชิกคนนั้นโดยตรง ในกรณีที่ไม่ทราบถึงชื่อและที่อยู่ของสมาชิกจึงจะส่ง โดยการประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์³⁶ ถ้าทราบถึงชื่อและที่อยู่โดยชัดเจนของสมาชิกแล้วไม่ได้ส่งหนังสือบอกกล่าวโดยตรงไปยังสมาชิกของกลุ่มจะเป็นการขัดต่อหลักกระบวนการยุติธรรม³⁷ (due process) การบอกกล่าวนั้นจะต้องแจ้งให้สมาชิกทราบว่าสมาชิกมีความประสงค์ที่จะอยู่ในกลุ่มหรือไม่ ถ้าไม่มีความประสงค์จะอยู่ในกลุ่มจะต้องแจ้งความจำนงไปยังศาลภายในระยะเวลาที่กำหนดในหนังสือบอกกล่าว มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มไปโดยปริยายและเมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นย่อมผูกพันสมาชิกของกลุ่ม อย่างไรก็ตามเมื่อเป็นสมาชิกของกลุ่มแล้วแต่ไม่อาจมาศาลได้และมีความประสงค์ที่มีผู้แทนของตนเอง เข้ามาในคดีเพื่อรักษาลิทธิของตน สมาชิกของกลุ่มก็อาจตั้งที่ปรึกษาของตนเข้ามาในศาลได้

กรณี Rule 23(c) (3) เป็นเรื่องผลของคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลซึ่งได้แบ่งแยกกระบวนการออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ได้แก่

ก. คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในการดำเนินคดีแบบ Class Action ที่ดำเนิน

³⁶ Richard H. Field, Benjamin Kaplan, and Kevin Clermont, Material for a Basic Course in Civil Procedure, p. 1262.

³⁷ Ibid, pp. 1261-1262.

การตาม Rule 23 (b) (1) ซึ่งมีความประสงค์ในการคุ้มครองผลประโยชน์ของสมาชิกในกลุ่ม จากความเสี่ยงในการที่อาจมีคำพิพากษาที่มีผลบังคับต่อคู่ความฝ่ายตรงข้ามที่แตกต่างกัน และกรณี ตาม Rule 23 (b) (2) เพื่อคุ้มครองคู่ความฝ่ายโจทก์ในกรณีที่ปรากฏว่าจำเลยได้ปฏิเสธที่จะ กระทำการหรือดเว้นกระทำการ เมื่อศาลมีคำพิพากษาจะมีผลต่อบุคคลที่ศาลพิจารณาว่าเป็น สมาชิกของกลุ่มไม่ว่าคำพิพากษานั้นจะเป็นเหตุหรือเป็น โทษต่อสมาชิกของกลุ่มก็ตาม

ข. คำพิพากษาในกรณีที่เป็นการดำเนินคดีแบบ Class Action ตาม Rule 23(b) (3) จะมีผลผูกพันต่อผู้ที่ได้รับหนังสือบอกกล่าวตาม Rule 23(c) (2) ซึ่งไม่ได้ร้องขอแยกตัวออกจาก กลุ่ม หรือผู้ที่ศาลพิจารณาเห็นว่า เป็นสมาชิกของกลุ่ม

ในการดำเนินคดีแบบ Class Action นั้นเมื่อเป็นการสมควรศาลอาจสั่งให้ดำเนินคดี แบบ Class Action สำหรับเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องเท่านั้น คือ คดีที่มีการฟ้องแบบ Class Action มีหลายประเด็นศาลอาจแบ่งแยกเฉพาะบางประเด็นให้เป็นการดำเนินคดีแบบ Class Action ก็ได้ หรือศาลอาจแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มย่อยและดำเนินคดีแบบ Class Action สำหรับ แต่ละกลุ่ม ในฐานะที่เป็นกลุ่มเฉพาะอยู่ต่างหาก

คดีที่ศาลได้มีคำสั่งให้ดำเนินคดีแบบ Class Action แล้วจะไม่อาจทำการยกเลิกหรือ ประนีประนอมยอมความ โดยปราศจากการอนุมัติจากศาลและจะต้องหนังสือบอกกล่าวที่เสนอการยกเลิกหรือประนีประนอมยอมความจะต้องส่ง ไปยังสมาชิกของกลุ่มทุกคนตามที่ศาลมีคำสั่ง นอกจากนี้ หลักเกณฑ์สำคัญในการดำเนินคดีแบบ Class Action ก็คือ คำพิพากษาย่อมผูกพันผู้ที่ เป็นสมาชิก ของกลุ่ม^{๓๘} ที่มิได้แจ้งความจำนงขอออกจากกลุ่ม

^{๓๘} Ibid, p. 1229.

กรณีตาม Rule 23(d) จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับคำสั่งระหว่างพิจารณาของศาล (order in conduct of actions) ในระหว่างที่มีการดำเนินคดีแบบ Class Action ศาลอาจมีคำสั่งระหว่างพิจารณาได้ตามสมควร

"Rule 23(d) คำสั่งระหว่างพิจารณา (Orders in conduct of actions)
:- คำสั่งที่มีขึ้นในระหว่างการพิจารณาที่จะนำหลักเกณฑ์มาใช้ ศาลอาจมีคำสั่งระหว่างพิจารณาได้เมื่อเป็นการสมควรภายใต้หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (1) เมื่อมีคำสั่งทางกระบวนการพิจารณานั้นเป็นการกำหนดมาตรการในการป้องกันการเข้าช้อนเกินควร หรือความสับสนในการเสนอพยานหลักฐาน หรือข้อโต้แย้ง
- (2) เพื่อที่จะป้องกันการสมาชิกของกลุ่ม หรือการดำเนินกระบวนการอย่างยุติธรรม โดยศาลอาจสั่งให้มีการส่งหนังสือบอกกล่าวกับสมาชิกบางคน หรือทั้งหมดในแต่ละขั้นตอนของการพิจารณา หรือมีวัตถุประสงค์ในการขยายการพิจารณาหรือเพื่อให้โอกาสแก่สมาชิกในการแสดงว่าการพิจารณาโดยคู่ความผู้แทนว่าเป็นธรรมและเพียงพอ การเข้าร้องสอดและแสดงข้อเรียกร้องหรือต่อสู้หรือ โดยเข้ามาเป็นคู่ความในคดีโดยตรง
- (3) กำหนดเงื่อนไขของการเป็นคู่ความผู้แทน หรือผู้เข้าร้องสอด
- (4) เรียกร้องให้มีการแก้คำฟ้องหรือคำให้การ เพื่อจัดข้อกล่าวหาเกี่ยวกับประเด็นของคู่ความที่ไม่มีผู้แทนและให้ดำเนินการตามนั้น
- (5) ให้ดำเนินการในเรื่องที่เป็นวิธีพิจารณาแบบเดียวกัน คำสั่งนั้นอาจจะรวมถึงคำสั่งตาม Rule 16 และอาจจะแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงได้ตามความประสงค์เป็นครั้งคราว

กรณี Rule 23(d) (1) นั้น ศาลต้องพิจารณาว่ากระบวนการพิจารณาจะดำเนินไปได้อย่างไร และการกำหนดมาตรการในการป้องกันการเข้าช้อนในการดำเนินคดี หรือความสับสนในการเสนอ

พยานหลักฐาน คำสั่งต่างๆ ของศาลในระหว่างพิจารณานี้ ได้แก่ การรวมการพิจารณาแบบ Class Action หลายๆ คดีเข้าด้วยกัน หรือ การรวมการพิจารณาคดีที่มีการฟ้องคดีโดยบุคคลธรรมดาให้เป็นการดำเนินคดีแบบ Class Action การโอนการดำเนินคดีแบบ Class Action ที่มีอยู่ในศาลหลายๆ รัฐเข้ามาอยู่ในศาลแห่งเดียวกัน การมีข้อเรียกร้องที่แตกต่างกันของกลุ่ม เป็นต้น

กรณีตาม Rule 23(d)(2) ซึ่งกำหนดไว้ว่าการดำเนินคดีแบบ Class Action ศาลอาจมีคำสั่งตามสมควรเพื่อป้องกันกลุ่มหรือ เพื่อให้มีการดำเนินคดีอย่างยุติธรรม โดยการมีคำสั่งให้ส่งหนังสือบอกกล่าว โดยอาจจะให้เป็นการส่งโดยตรงต่อสมาชิกของกลุ่มหรือเป็นการส่งโดยการประกาศโฆษณาหนังสือพิมพ์ก็ได้ เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มทราบถึงขั้นตอนของการพิจารณาคดีของศาล Rule 23(d)(2) นั้นบัญญัติขึ้นเพื่อให้การดำเนินคดีแบบ Class Action ได้ดำเนินไปตามหลักกระบวนการยุติธรรม โดยให้สมาชิกของกลุ่มร้องสอดหรือเสนอข้อเรียกร้องหรือข้อต่อสู้เข้ามาในศาลโดยตรงก็ได้

กรณีตาม Rule 23 (d) (3) ในระหว่างการพิจารณาคดีศาลอาจกำหนดเงื่อนไขของการเป็นคู่ความผู้แทนหรือการร้องสอด* เข้ามาในคดีของสมาชิกของกลุ่มคนใดคนหนึ่งก็ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร

กรณีตาม Rule 23(d)(4) ในระหว่างการพิจารณาคดีนั้นศาลอาจมีคำสั่งให้มีการแก้ไขคำฟ้องหรือคำให้การ เพื่อจัดข้อกล่าวหาเกี่ยวกับประเด็นของคู่ความในคดีที่ไม่มีผู้แทนในคดี

* คำว่า "การร้องสอด" ในที่นี้มีความหมายเฉพาะการร้องสอดของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนที่เป็น ไปในแนวทางเดียวกันกับคดีเดิมเท่านั้น

นอกจากนี้ศาลอาจมีคำสั่ง แกะไขคำร้องในส่วนที่เกี่ยวกับการร่วมกันของกลุ่ม โดยการจำกัดการร่วมกันของกลุ่ม เพื่อที่จะลดความยุ่งยากในการจัดการในทางการดำเนินคดีก็ได้

เมื่อได้รับอนุญาตจากศาลให้ดำเนินคดีแบบ Class Action แล้วการถอนฟ้องหรือประนีประนอมยอมความจะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ใน Rule 23(e)

"Rule (e) การถอนฟ้องหรือประนีประนอมยอมความ (Dismissal or Compromise)

ในกรณีที่มี Class Action การถอนฟ้องหรือประนีประนอมยอมความโดยปราศจากคำอนุญาตของศาลจะทำได้และคำบอกกล่าวเพื่อถอนฟ้องหรือประนีประนอมยอมความจะต้องส่งให้แก่สมาชิกของกลุ่มทั้งหมดตามที่ศาลมีคำสั่ง

กรณีตาม Rule 23(e) นั้นเมื่อโจทก์ได้รับอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบ Class Action แล้วการถอนฟ้อง หรือการประนีประนอมยอมความนั้นจะทำได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลและศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์ต้องส่งหนังสือบอกกล่าวไปยังสมาชิกของกลุ่มทั้งหมดก็ได้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่มร้องสอดเข้ามาเพื่อรักษาสិทธิของตน เนื่องจากการฟ้องคดีแบบ Class Action นั้นเป็นการปกป้องผลประโยชน์ของสมาชิกของกลุ่มการที่จะให้ถอนฟ้องหรือประนีประนอมยอมความนั้นจะกระทบกระเทือนต่อสิทธิของสมาชิกของกลุ่มโดยส่วนร่วม ดังนั้นกฎหมายจึงให้ศาลเข้ามามีส่วนในการคุ้มครองความยุติธรรม

จะเห็นได้ว่าการดำเนินคดีแบบ Class Action ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งกำ

กำหนดวิธีการและเงื่อนไขต่างๆ ไว้ใน Rule 23 ของ Federal Rules of Civil Procedure มีแนวความคิดมาจากการให้บุคคลโดยบุคคลหนึ่งสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาในฐานะส่วนตัวและในฐานะตัวแทนของผู้อื่นที่มีผลประโยชน์ร่วมกันอันเป็นวิธีการที่ต้องการรวมผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจำนวนมากจากมูลเหตุแห่งคดีเดียวกันเข้ามาให้มีการพิจารณาเดียวกัน ทำให้คดีในศาลลดน้อยลง ทำให้ผู้มีข้อเรียกร้องเพียงเล็กน้อยสามารถใช้สิทธิทางศาลได้ ก่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้เสียหายที่ไม่ต้องเข้ามาปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้มีผู้แทนในการดำเนินคดีและกำหนดคุณสมบัติของการเป็นผู้แทนในการดำเนินคดีไว้ด้วย นอกจากนี้ยังทำให้โจทก์หรือจำเลยไม่ต้องดำเนินคดีหลายครั้งอันเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และทำให้ธุรกิจต้องหยุดชะงัก

4.2. Class Action กับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

จากการที่ได้ทำการศึกษามาแล้วข้างต้นจะเห็นว่าการดำเนินคดีแบบ Class Action มีความมุ่งหมายที่จะให้การดำเนินคดีเพื่อแก้ไขเยียวยาความเสียหายในกรณีที่มีผู้เสียหายจำนวนมากนั้นเป็นไปได้โดยสะดวก รวดเร็ว ประหยัดและที่สำคัญที่สุดคือให้เกิดความยุติธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย โดยมีสาระสำคัญคือ การมีประเด็นข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายร่วมกัน การมีส่วนได้เสียร่วมกัน การเรียกร้องเพื่อผลแห่งคดีในแนวทางเดียวกัน โดยต้องเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกคนสามารถเข้ามาในคดีได้และที่สำคัญที่สุดก็คือการมีผู้แทนในคดีที่จะสามารถปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มได้อย่างเพียงพอ หลักการต่างๆ ดังกล่าวนี้น่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีที่มีผู้เสียหายจำนวนมากในประเทศไทยได้โดยจะพิจารณาถึงกรณีเหตุการณ์ โรงแรมรอยัล พลาซ่า จังหวัดนครราชสีมา ถล่ม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2536 ได้เกิดการถล่มของโรงแรมรอยัล พลาซ่า ชั้น อันเป็นผลจากการต่อเติมอาคารเดิม จาก 4 ชั้น เป็น 6 ชั้น ซึ่งการต่อเติมดังกล่าวได้รับอนุญาตอย่างถูกต้องจากนายกเทศมนตรีและโยธาจังหวัดนครราชสีมา เมื่อปี 2533 ในการก่อสร้างต่อเติมดังกล่าวได้มีการตัดเสากลางออกไปหนึ่งต้นเพื่อทำเป็นห้องโถง ทำให้คานที่มีอยู่เดิมไม่สามารถรับน้ำหนักได้จึงเกิดการถล่มชั้นในที่สุด ในวันเกิดเหตุนั้น ได้มีการจัดการอบรมสัมมนาครูตามโครงการพัฒนาบุคลากร กรมสามัญศึกษา และมีคณะผู้ประชุมของบริษัทเซลล์ ตลอดจนแขกที่เข้าพักอยู่ในโรงแรมอีกจำนวนหนึ่ง รวมทั้งสิ้นประมาณ 400 คน เมื่อโรงแรมถล่มจึงก่อให้เกิดการบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก ในเบื้องต้นนี้โรงแรมได้จ่ายค่าทำศพสำหรับผู้เสียชีวิตจำนวนศพละ 2 หมื่นบาท ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บสาหัสรายละ 1 หมื่นบาท และผู้ที่ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อยรายละ 5 พันบาท³⁹

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้นการที่ผู้บริหาร ได้มีคำสั่งให้ตัดเสากลางที่มีอยู่เดิมอันเป็นเหตุให้คานไม่อาจรับน้ำหนักได้นั้น การกระทำของผู้บริหารถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยประมาทอันเป็นเหตุก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ได้กำหนดว่าผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่นจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน ในส่วนของการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนี้ ได้มีผู้เสียหายจำนวนหนึ่งยื่นฟ้องต่อผู้บริหารโรงแรมเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน การฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายเหล่านี้เป็นการฟ้องร้องโดยอาศัยสิทธิตามมาตรา 55 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แม้ว่าจะมีผู้เสียหายจำนวนมากแต่ผู้เสียหายเหล่านี้ก็ไม่อาจรวมกันฟ้องเข้ามาเป็นคดีเดียวกันได้ เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทยที่เกี่ยวกับคู่ความจำนวนมาก อันได้แก่ การมอบอำนาจให้ฟ้องคดี การร้องสอดเข้ามาเป็นคู่ความ การเข้าเป็นคู่ความร่วม ก็ไม่อาจนำมา

³⁹ 191 (19-25 สิงหาคม 2536 : 40-55)

ใช้กับกรณีที่เกิดขึ้นได้ เหตุการณ์เช่นนี้ได้เกิดขึ้นหลายครั้งในประเทศไทยแต่ทว่าก็ยังไม่มีกฎหมายวิธีสบัญญัติพิเศษที่จะนำมารองรับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ ซึ่งถ้าประเทศไทยมีหลักการดำเนินคดีแบบ Class Action ดังเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา ปัญหาในการดำเนินการฟ้องร้องคดีของผู้เสียหายจะไม่เกิดขึ้น ไม่ว่าผู้เสียหายเหล่านั้นจะได้รับความเสียหายมากน้อยแตกต่างกันเท่าใดก็ตาม

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการนำหลักการดำเนินคดีแบบ Class Action มาใช้กับกรณีโรงแรมรอยัล พลาซ่า นี้สามารถแก้ไขการเริ่มต้นฟ้องคดีของผู้เสียหายได้ โดยผู้เสียหายแต่ละรายไม่ต้องแยกฟ้องกันมาเป็นคดีต่างหากแม้ว่าคดีเหล่านั้นจะไม่เป็นคดีที่มีส่วนได้เสียร่วมกันก็ตาม เพราะหลัก Class Action นั้นขอเพียงแต่ผู้เสียหายนั้นได้รับความเสียหายจากมูลเหตุแห่งคดีเดียวกันก็เป็นการเพียงพอแล้ว โดยไม่ต้องเป็นผู้เสียหายร่วมกันดังเช่น การเข้าเป็นคู่ความร่วมมือหรือการร้องสอด ส่วนความเสียหายที่แต่ละคนได้รับไม่ว่าจะเป็นจำนวนเท่าใดก็ไม่เป็นประเด็นในการพิจารณาของศาลว่าจะอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบ Class Action หรือไม่ ผู้เสียหายสามารถรวมกันฟ้องเข้ามาเป็นคดีเดียวแล้วร้องขอต่อศาลให้ดำเนินคดีแบบ Class Action หรือในกรณีที่ไม่มีโจทก์คนใดร้องขอศาลอาจมีคำสั่งตามสมควรเมื่อศาลเห็นว่าคดีนี้มีผู้เสียหายจำนวนมาก ปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายของผู้เสียหายเป็นอย่างเดียวกันและข้อเรียกร้องหรือข้อต่อสู้ของผู้เสียหายมีเหมือนกัน การที่ศาลมีคำสั่งให้ดำเนินคดีแบบ Class Action เป็นการที่เรานำหลัก Class Action Rule 23 (b)(3) มาปรับใช้ตามสมควรแก่สภาพการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตแล้วก็มีคำสั่งให้มีการส่งหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้เสียหายคนอื่นๆ อันเป็นผลทำให้ผู้เสียหายคนอื่นๆ ที่ยังไม่ได้ฟ้องคดีและไม่ประสงค์จะแยกฟ้องเป็นคดีต่างหากเข้ามาในคดีได้

การพิสูจน์ถึงความผิดของผู้บริหารโรงแรม ก็กระทำเพียงครั้งเดียว โดยนิสุจน์แต่

เพียงว่าเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อจนก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ เมื่อศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยประมาทเลินเล่อแล้วก็ย่อมมีผลไปยังผู้เสียหายทุกคนที่ไม่ได้ร้องขอออกจากกลุ่มเพื่อไปฟ้องคดีเอง ผู้เสียหายทุกคนก็สามารถยื่นคำร้องขอรับค่าสินไหมทดแทน ซึ่งในส่วนนี้ผู้เสียหายเพียงแต่พิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความเสียหายที่ตนได้รับว่ามีเท่าใด ศาลก็จะมีคำพิพากษากำหนดให้ตามสัดส่วนของความเสียหาย

จะเห็นได้ว่าการนำหลัก Class Action มาใช้ในประเทศไทยนั้นอาจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันได้ โดยสรุปดังนี้

การแก้ปัญหาในการเริ่มต้นเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของผู้เสียหาย

การนำหลัก Class Action มาใช้แก้ปัญหาในการเริ่มต้นเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของผู้เสียหายนั้น สามารถแก้ไขข้อขัดข้องทั้งที่มีอยู่ตามกฎหมายวิธีสบัญญัติพิเศษและตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นแก่บุคคลจำนวนมากอันเนื่องมาจากมูลเหตุแห่งคดีเดียวกันซึ่งตามกฎหมายวิธีสบัญญัติที่มีอยู่ในปัจจุบันผู้เสียหายเหล่านั้นไม่เป็นผู้เสียหายร่วมกัน ดังนั้นจึงไม่อาจฟ้องคดีเข้ามาร่วมกันได้ไม่ว่าจะเป็นการเข้าเป็นคู่ความร่วมมือหรือการร้องสอด จากการนำหลัก Class Action มาใช้จะสามารถทำให้ผู้เสียหายเหล่านั้นสามารถเข้าสู่กระบวนการพิจารณาไปในคราวเดียวกันได้

ในส่วนของการมอบอำนาจให้ฟ้องคดีก็เป็นเพียงการตั้งผู้แทนให้ดำเนินคดี แต่ไม่เป็นการเปลี่ยนแปลงสถานะภาพของคดีให้กลายเป็นคดีที่สามารถดำเนินคดีร่วมกันได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ไม่ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขของการเข้าสู่กระบวนการพิจารณา การที่จะดำเนินคดี

ร่วมกันได้หรือไม่ก็ยังคงต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง การนำหลัก Class Action มาใช้นั้นไม่เป็นการแต่งตั้งหรือมอบอำนาจให้ฟ้องคดีแทน แต่เป็นการที่กำหนดให้คดีซึ่งมีผู้เสียหายจำนวนมากในมูลคดีเดียวกันสามารถเข้ามาดำเนินกระบวนการพิจารณาในคราวเดียวกันได้ โดยจะมีการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งผู้แทนในการดำเนินคดีเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของสมาชิกของกลุ่ม

สำหรับการรวมการพิจารณาคดีซึ่งแม้ว่าอาจจะ เป็นทางหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีที่มีผู้เสียหายจำนวนมากได้ แต่เนื่องจากในทางปฏิบัตินั้นการฟ้องคดีอาจไม่ได้กระทำพร้อมกัน การรวมการพิจารณาคดีจึงเป็นการยากหรือไม่ก่อให้เกิดความสะดวกที่จะนำคดีเหล่านั้นมารวมกัน แต่การนำหลัก Class Action มาแก้ไข้ปัญหาโดยการทำให้ผู้เสียหายอื่นๆ ที่ยังไม่ได้ฟ้องคดีเข้ามาอยู่ในคดีเดียวกันซึ่งก่อให้เกิดความสะดวกในการพิจารณาคดี

การแก้ไข้ปัญหาในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

ในเรื่องการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนสำหรับคดีที่มีการแยกฟ้องกันมานั้น การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจะเป็นไปพร้อมกันกับคำขอท้ายฟ้องเมื่อมีการยื่นฟ้องคดี แต่เมื่อนำหลัก Class Action มาใช้ สามารถนำมาใช้ในการแก้ไข้ปัญหาในการเรียกร้องค่าสินไหม เพราะเมื่อพิสูจน์เฉพาะมูลเหตุแห่งคดีร่วมกัน เงื่อนไขเบื้องต้น (prerequisite) และสภาวะเหมาะสมของการดำเนินคดีแบบ Class Action แล้ว โจทก์ก็เพียงแต่ทำหน้าที่พิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าการกระทำของจำเลยก่อให้เกิดความเสียหายต่อสมาชิกของกลุ่มทั้งหมดก็เป็นการเพียงพอแล้ว ในส่วนของ การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในคดีก็เป็นการพิจารณาให้ตามแต่ความเหมาะสมต่อสภาพของผู้เสียหายแต่ละคน

นอกจากนี้การนำหลักการดำเนินคดีแบบ Class Action มาใช้นั้นจะเป็นการช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายทั้งทางด้านรัฐบาลในการที่จะต้องมีการพิจารณาคดีหลายคดี ทำให้ผู้ที่มีข้อเรียกร้องเพียงเล็กน้อยสามารถเข้ามาใช้สิทธิทางศาลได้โดยผ่านผู้แทนในการดำเนินคดีเพราะโดยลำพังแล้วผู้เสียหายที่มีข้อเรียกร้องคงไม่อาจเข้ามาดำเนินคดีเองได้ เพราะไม่อาจรับภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ค่าทนายความ เป็นต้น การที่ศาลเข้ามาคุ้มครองดูแลผู้แทนในการดำเนินคดีก็ย่อมทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นว่าคดีของตนที่นำขึ้นสู่ศาลจะได้ดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมอย่างเพียงพอ เนื่องจากตามบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น ไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบของผู้ที่ได้รับมอบอำนาจในการฟ้องคดีหรือผู้ที่มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้เสียหายเอาไว้ แต่หลักการดำเนินคดีแบบ Class Action นั้นจะกำหนดไว้เลยว่าผู้แทนในการดำเนินคดีจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย